

Overweging 14 december 2014

Verheugt u

Lezingen: Jesaja 65, 17-25; 1Thessalonicenzen 5, 12-24; Johannes 3, 22-30.

Met al onze verwachtingen die we hebben voor ons leven, dat van onze kinderen en voor de toekomst van de wereld leven we elk jaar, verwachtingsvol, naar we zeggen, toe naar Kerstmis met alle geseclariseerde beelden die zo langzamerhand daarbij horen. Knusheid, gezelligheid, vrede, warmte. En elk jaar vieren we in die opgang naar Kerst de zondag gaudete, verheugt u; de zondag van de vreugde in een wereld die maar niet verandert.

Nu is de liturgie niet de meest aangewezen plaats om politiek te bedrijven, maar we kunnen niet ontkennen dat we in een zorgelijke tijd leven. Tegelijk ben ik bang dat dat niet nieuw is en als ik eerlijk ben meen ik dat mijn ouders dat veertig jaar geleden ook al zeiden. Ik troost me met de gedachte dat jonge mensen helemaal niet zo somber zijn over de wereld. En dat is maar gelukkig ook, aangezien zij nog betrekkelijk aan het begin van hun leven staan. Toch meen ik dat de wereld in onze eeuw die nog maar net begonnen is, instabieler is geworden. En hoe het zich zal ontwikkelen weten we niet.

In ieder geval hebben we niet zoveel vertrouwen meer in het vooruitgangsgeloof dat de hele periode van de Verlichting en de Moderniteit tot diep in de twintigste eeuw kenmerkte. Het mensbeeld is veranderd en de maatschappelijk-economische systemen zijn ontmaskerd. Ik denk dat op brede schaal het idealisme terrein heeft moeten prijsgeven aan het pragmatisme. De vernieuwing van het aanschijn van de aarde, welvaart en welzijn voor allen, is geen kwestie van groei in kennis en economie. Dat is gebleken. Het nieuwe dat God verlangt voor ons is geen kwestie van groei en menselijke ontwikkeling. Is er dan geen hoop voor onze verwachtingen? Het zou een ramp zijn als dat zo was.

Wanneer we de verhalen van de Schrift lezen als een werkelijkheid buiten ons, komen ze op afstand te staan. Ik denk niet dat dat de bedoeling is. Dan kunnen we ze ook niet echt begrijpen. Misschien wel als literaire tekst, maar niet als inspirerende tekst die betekenis heeft voor ons leven. Zo is het ook met de profetische tekst van Jesaja met zijn beelden die zo ver buiten onze dagelijkse werkelijkheid staan. We kunnen het lezen als een utopie en alleen maar moedeloos worden omdat we niet zien hoe dat ooit zo zal moeten zijn. Misschien lezen we het als een opdracht aan ons. Dan constateren we dat zolang het verhaal bestaat en gehoord wordt er niet veel van is gerealiseerd. En dat ook wij zelf niet dichterbij zijn gekomen. Als we denken dat de werkelijkheid die erin wordt beschreven, binnen ons bereik ligt, of zou moeten liggen, dan kunnen we niet anders dan teleurgesteld en gefrustreerd worden. En dat kan ook niet de bedoeling zijn.

We moeten misschien op een ander spoor gaan zitten. Gods wereld is geen vrucht van menselijke ontwikkeling. Zijn wereld bestaat al. Die hoeft niet uitgevonden en niet gemaakt te worden. We moeten er alleen deelgenoot van worden. En dat is geen kwestie van groei en ontwikkeling, maar van bekering. Dat wat wij het rijk der hemelen noemen en wat we ten diepste verlangen sluiten op elkaar aan. Het zijn geen elkaar wezensvreemde werelden. Daarom kunnen we er ook over spreken als over "thuiskomen" en "vaderland". Het rijk der hemelen is immers midden onder u. Is dat ook niet de betekenis van de menswording? Betekent de geboorte van Jezus niet dat de Eeuwige midden onder ons komt? "Midden onder u staat Hij die gij niet kent", zegt de Doper in het Johannesevangelie. Het Rijk der hemelen is dus niet een "iets", een iets

waar wij naar streven of naar op weg zijn. Het is Iemand, Iemand die we kunnen leren kennen en liefhebben. Iemand in wie Gods woord werkelijkheid is geworden.

Naarmate we iemand beter leren kennen en liefhebben zal ons leven veranderen. Daar hoeven we niet zoveel voor te doen. Voor een groot deel gebeurt dat vanzelf. Door met Christus een gezamenlijk leven op te bouwen, zul je meer en meer delen in wie Hij is. Je wordt als het ware zelf meer en meer rijk van God. En dan komen de visioenen dichterbij. Dan worden het beelden, scenario's, betekenisgevende verhalen waarin we kunnen huizen en leven.

Misschien is de kracht van de voorbereidingstijd op de grote Christusfeesten wel dat we uitdrukkelijk de tijd nemen om in te groeien in het verhaal, zodat het ook ons verhaal kan worden. Ons verhaal van geboorte, ons verhaal van lijden en perspectief, ons verhaal van het ontvangen van de Geest. Ons verhaal van het wonen van God in ons. Van ons vertrouwd raken met Hem.

Dit verandert onze omgang met de wereld. Nu denken we nog teveel dat we de wereld kunnen beheersen en domineren. Dat we onze eigen werkelijkheid kunnen maken. En natuurlijk is het ook zo dat we aan de oorsprong staan van onze eigen werkelijkheid. We geven haar vorm door onze strevingen, onze keuzes en beslissingen, onze verlangens en door wat we nalaten. Maar er zijn ook grote delen van onze werkelijkheid, van ons leven, die we helemaal niet kunnen besturen. En ook daarin worden we uitgedaagd het verhaal van God met ons te ervaren. Niet door alles klakkeloos te aanvaarden wat er in ons leven gebeurt. Terecht kunnen we delen daarvan als zinloos en onrechtvaardig beschouwen. Maar wanneer we ons leven in het perspectief van God zien en van diens toekomst, is de beleving ervan anders. Hoe anders kan ik niet zeggen en mag ik ook niet zeggen. Ik heb niet het recht dat voor anderen in te vullen. Ieder schrijft haar en zijn eigen verhaal met God. Doorheen de gebeurtenissen van het leven.

Maar juist dat leven leert ons dat het niet alleen van ons afhankelijk is. Zo is het ook met het openbaar worden van het Godsrijk. Het Johannesevangelie zegt: "geen mens kan iets verwerven, indien het hem niet van de hemel gegeven is". Dat betekent niet dat we moeten wachten tot het gegeven wordt, zonder zelf iets te doen. Eerder zeiden we al dat het Godsrijk een wederzijdse doordringing is van God en mens. Een gezamenlijk verlangen. Een win-win situatie voor allen. Daarbij kun je eigenlijk niemand uitsluiten. Waar mensen uitgesloten worden ligt het conflict op de loer, is er geen vrede en stabiliteit. Dat zien we dagelijks om ons heen gebeuren.

Paulus zegt het heel duidelijk in zijn eerste brief aan de christenen van Thessaloniki. "streeft steeds naar wat goed is voor elkaar en voor alle mensen". Met andere woorden: bij wat we doen en nastreven zouden we niet alleen ons eigen belang voor ogen moeten houden of dat van de eigen kleine groep, maar wat goed is voor allen. Wat in het Latijn heet het bonum commune, het gemeenschappelijke goede. We kennen het als the commonwealth, of het gemenebest. In principe is dat die staatsinrichting die het algemeen belang dient, dat wat voor de gemeenschap het beste is, in het vertrouwen dat wat voor het geheel het beste is, ook het beste is voor het individu als deel van die gemeenschap. Dat gaat verder dan politiek. Het zegt dat we in onze individuele keuzes en beslissingen een breder kader nemen en ook onze medemensen betrekken.

Dat is nogal wat. We kunnen dat zeker niet zonder hulp van de hemel. De hemel is namelijk precies het referentiekader waarbinnen wij zulke keuzes maken. Daarom

vervolgt Paulus: "bidt zonder ophouden" om kracht en om niet te vergeten waar het om gaat. Blijf wakker en laat de geest niet suf en uitgeblust raken. Houd je verre van alle soorten kwaad, opdat je er niet mee besmet of in verstrikt raakt. Dat is niet laf, maar verstandig. Het kwaad kan erg aantrekkelijk en verleidelijk zijn en vindt gemakkelijk wegen om zich in je hart te nestelen. Het beste verweer daartegen is misschien de raad die Paulus geeft om altijd blij te zijn en God voor alles te danken. Somberheid, boosheid, jaloezie, je tekort gedaan voelen, zijn een ideale voedingsbodem voor verwijdering. Dat geldt voor de verhouding tussen mensen onderling, maar ze voeren je ook weg van God. Blijmoedigheid en dankbaarheid hebben namelijk iets onbevengens dat ons toegankelijk maakt voor onze medemens en voor God zelf. Daarmee zijn we een ideale voedingsbodem voor de groei van het Godsrijk. Is het zo simpel? Ja, ik ben ervan overtuigd dat het zo eenvoudig is. Kun je dan altijd blij en dankbaar zijn? Misschien niet, of, misschien wel natuurlijk niet. Maar is dat een reden om steeds maar somber en ondankbaar te zijn, en geen vreugde aan het leven te kunnen of mogen beleven? Er schuilt veel wijsheid in de stenen van onze hal ter gedachtenis aan de verwoesting van de tempel. Daarbij hoort een wijze raad die zegt: 'Herinner in uw vreugde dat we nog in ballingschap zijn en herinner in uw verdriet dat we opgaan naar Jeruzalem'. Onder de onafheid van ons leven is geen vreugde volkomen, maar onder de belofte is geen verdriet totaal. Onze vreugde en ons verdriet rusten beide in de zegenbede: "de God van de vrede, Hij moge u heiligen, geheel en al. Heel uw wezen, geest, ziel en lichaam moge ongerept bewaard zijn bij de komst van onze Heer Jezus Christus. Die u roept is getrouw: Hij zal zijn woord gestand doen." Amen.